

Tekst:
Dick Groenendijk
(De Vlinderstichting)

De winter is altijd een rustige tijd waarin maar weinig vlinders gezien worden. Veel waarnemers gebruiken het winterseizoen dan ook om hun waarnemingen door te geven. In deze 'Opmerkelijk' weer een greep uit de vele opvallende zaken.

Libellen in 2005

Een heel bijzonder nieuwtje was de ontdekking van een nieuwe en grote populatie van de hoogveenglanslibel in Overijssel. In Nederland betekende de nieuwe ontdekking pas de vijfde populatie. In de maand juni werden op verschillende locaties in de omgeving van Hengelo meerdere exemplaren van de hoogveenglanslibel waargenomen. Ook werden op verschillende plekken larvehuidjes van de soort verzameld. Een direct bewijs van succesvolle voortplanting en een bewijs dat de soort er al veel langer zit.

Een andere spectaculaire vondst in 2005 was die van de oostelijke witsnuitlibel in Friesland. Eind juni en begin juli werden diverse ei-afzettende vrouwtjes en circa tien mannetjes van deze op Europese schaal bedreigde libellensoort waargenomen op een recent geschoond ven in Friesland.

Voor beide soorten geldt dat er contact is met de terreinbeherende instanties om de ontdekte populaties ook in de toekomst te kunnen beschermen.

Bijzondere meldingen

In de loop van komend voorjaar zal voor iedereen de tijd weer aanbreken van de eerste waarnemingen. Altijd een mooi moment, die eerste citroenvlinder of eerste dagpauwoog, maar hoe was het met de laatste waarnemingen van 2005? Het warme najaar had opvallende extremen. Eind oktober en begin november was het af en toe gewoon druk met vlinders. In november sneuvelde er

zelfs een aantal records.

In de laatste week van oktober werden in Noord-Brabant nog elf soorten dagvlinders waargenomen, waaronder boomblauwtje, icarusblauwtje, kleine vuurvlinder en een vers bont zandoogje. De atalanta was rond die tijd nog algemeen en er werden in de laatste dagen van oktober en begin november dage-

Robert Ketelaar

Van de hoogveenglanslibel werd een nieuwe populatie ontdekt.

lijks atalanta's gemeld, waarbij ook de tientallen naar het zuiden migrerende exemplaren die op vogeltrekposten werden geturfd, opvallend waren. Interessant was overigens dat de distelvlinder in 2005 een bijzonder slecht jaar had en dat vele vlinderwaarnemers van deze soort maximaal enkele exemplaren zagen.

De eerste week van november bracht verschillende waarnemingen van minder voor de hand liggende soorten zoals het bont zandoogje, het klein en groot koolwitje, de argusvlinder en het boomblauwtje. Van het bont zandoogje zijn slechts vijf jaren bekend waarin deze soort ook in november gezien werd en voor 1994 was de soort nog nooit in november waargenomen. Ook voor klein en groot koolwitje en argusvlinder geldt dat er maar enkele jaren zijn geweest dat deze vlinders zo laat zijn gezien. Voor het boomblauwtje, waarvan vier vlinders op 3 november in Noord-Holland zijn waargenomen, is dit zelfs de eerste novemberwaarneming ooit. Ook in december ontvingen we nog enkele vlindermeldingen van vooral atalanta's en kleine vossen. Dat ook dan een vlinderwaarneming je dag nog kan kleuren blijkt wel uit een mailtje van 8 december 2005: "Stel je voor: je zit op de 7e verdieping van een universiteitslab aan de westrand van Leiden. Zonnetje schijnt naar binnen, komt er aan de buitenkant plotseling een kleine vos langs dartelen die kort op het kozijn aan de buitenkant gaat zitten. Zoiets geef je toch door..." Inderdaad, maar we hopen dat u niet alleen bijzondere waarnemingen doorgeeft.

Rupsenfoto

Het groot avondrood (*Deilephila elpenor*) is in Nederland een algemene vlinder. Het is een prachtig gekleurde nachtvlinder uit de familie van de pijlstaarten en de vlinder vliegt vooral 's nachts in de maanden juni en juli. In de nazomer krijgen we bij De Vlinderstichting vaak veel telefoontjes van mensen die de rups in hun tuin hebben. De rupsen zitten op bijvoorbeeld wilgenroosje en teunisbloem, maar ook op tuinplanten zoals fuchsia's, en komen voor in twee kleurvormen. Op de foto die we ontvingen van Anton van Zeeland is zowel de groene als de bruine vorm afgebeeld. De bruine vorm is overigens een stuk algemener dan de groene.

Anton van Zeeland

Bruine en groene vorm van de rups van het groot avondrood.